№ 3. 1929 m. gruodžio 29 d. I metai.

VILNIAUS ŽODIS

VISUOMENĖS LAIKRAŠTIS

EINA KAS DVI SAVAITI.

PRENUMERATA: metams 4 auks., 1/2 metų 2 auks.., 1/4 met. 1 auks. ATSKIRO NUMERIO KAINA 20 sk.

REDAKCIJOS ir ADMINISTRACIJOS ADRESAS: Wilno, Ludwisarska 8 — 12.

Svarbi data.

Gruodžio mėn. 23 d. suėjo lygiai 25 metai, kai Vilniuje išėjo pirmojo lietuviško dienraščio „VILNIAUS ŽINIŲ“ pirmasis numeris. Tai buvo svarbi ir džiaugsminga valanda tų laikų lietuviams patriotams, o šių laikų lietuviams svarbios sukaktuvės, pro kurias tylomis praeiti negalima.

Vilniuje būtų ar tik ne patogiausia Naujus Metus susitinkant tuos laikus prisiminti ir paprastiems toastams įjungti anų laikų idejų turinį.

SVEIKI SULAUKĘ NAUJŲ METŲ!

„Vilniaus Žodžio“ redakcija, linkėdama savo skaitytojams ir visai mūsų krašto lietuvių visuomenei 1930 metais daugiau gyvenimo džiaugsmo ir laimės, randa reikalinga priminti, kad tai visa ne savaimi įvyks: nauji metai jokios mums laimės neneatneš, jeigu mes patys nepasirūpinsime būti geresni, doresni, darbštesni. Tiesa, mes gyvename sunkiose politinėse sąlygose; tuo tarpu tų sąlygų pakeisti negalime; ne vien tik nuo mūsų jos ir pareina; bet norėdami pagerinti mūsų gyvenimą, turime pasitikėti savo jėgomis, būti darbštūs, visi sutartinai dirbti tautinį darbą, gerbti vieni kitų pažiūras, visur pirmoj vietoj statydami mūsų tautybės ir ekonominius darbo žmonių reikalus, palikdami pasaulėžiūros klausimus kiekvieno asmeniškai nuožiūrai, ypač kad pereitų metų gyvenimo praktika mums aiškiai parodė, kad tikybos klausimai statomi pirmoj vietoj labai pakenkė mūsų vienybei. Dvasiniai žmonių įsitikinimai negali būti painiojami su viešo gyvenimo reikalais; jie žinoma gerbtini ir delto žemiškiems tikslams siekti nepridera jais nauduotis. Labai sveiką nuomonę tuo klausimu pareiškė savo korespondencijoj vienas mūsų sodietis; jis rašė: „Draugai ir draugės! Mums tikėjimo niekas neišplėš iš krūtinės, nes mes esame gimę katalikais. O antra, katalikų pilnas pasaulis, niekas negalės jų pergalėti, o lietuvių gi maža. Taigi mums visiems turi labiau rūpėti lietuvybė ir ją palaikyti turime ypač mes, jaunimas“.

Mes, Rytų lietuviai, dar labai esame atsilikę užpakalyje nuo kitų kultūringų tautų ir nuo savo brolių N. Lietuvoj. N. Lietuvos lietuviai yra už mus daug laimingesni: jie turi savo lietuvišką valdžią, kuri pristeigė jiems įvairių mokyklų, rūpinasi sodiečių ūkio reikalais, steigia įvairių parodų, kursų, paskaitų, pasikalbėjimų apie tai, kaip geriau reikia ūkininkauti, kaip ūkininkai ūkininkauja kitose šalyse, kur žmonės yra labiau apsišvietę. Per 11 metų nepriklausomo gyvenimo Lietuvoj jau labai daug padaryta pagerinimų žemės ūkio srity; ūkininkai gyvena daug gražiau ir geriau, negu prieš karą, ne daug tik dar pagerėjo bežemių ir mažažemių darbo žmonių būtis, bet esant dabar visur lietuviškoms mokykloms, pakils apšvieta, susipras visi darbo žmonės, išmoks ginti savo reikalus ir gerinti savo ekonominę būtį.

Mūsų krašte valdžia yra lenkiška; jai žinoma labiau rūpi lenkai ir sulenkėję lietuviai, todel mes čionai turime daugiau patys savimi rūpintis. Svarbiausias mūsų reikalas kaip buvo taip ir tebėra švietimas, mokyklos. 1927 metais mokyklų jau turėjome gana daug, bet tų metų pabaigoj valdžia del politinių sumetimų daug mūsų mokyklų uždarė. Vilniaus pasauliniai inteligentai, numatydami, kad toms pačioms draugijoms nebebus leista tų mokyklų atidaryti, įsisteigė „Kultūros“ draugiją ir pirmoj eilėje rūpinosi atidaryti mokytojų seminariją. Leidimas buvo gautas, bet seminarijos atidaryti nepavyko: maža tegaudama iš visuomenės aukų, negalėjo ta draugija ir liaudies mokyklų steigti: atidarė tik vieną Vilniuje, dabar gi atidaro ir antrą sodžiuje (Pašaminy). Kodel taip įvyko, apie tai buvo jau daug spaudoj rašyta; vieni tą klausimą nušviečia vienaip, kiti kitaip; vilniečių tarpe kilo del to klausimo vaidų. Sodiečiams lig šiolei dar tie vaidai ne visai suprantami, jie norėtų susitarimo, vienybės. Laik. Komitetas viešai pasiaiškino, kad jis „Kultūros“ draugijai aukų iš niekur negavęs, „kultūrininkai“ gi nurodo, kad Laik.

Komitetas „Kultūros“ draugiją ne tik materiališkai, bet ir morališkai boikotuojąs, del tos priežasties pažangieji pasauliniai inteligentai turėję iš Laik. Komiteto išeiti. Laik. Komitetas ne tik čia Vilniuj savo proteguojamoj spaudoj, bet ir Amerikos lietuvių spaudoj pats tiesoginai ir per savo agentus įvairiais būdais juodino „kultūrininkus“, skelbdamas juos blogais lietuviais, lenkų agentais, ir t. t. Vilniaus Kalendoriuje „Kultūros“ draugija ir pažangiųjų laikraščiai visai net ir neminimi, lyg ta draugija ir tie laikraščiai būtų nelietuviški. Taigi Laik Komitetas, daręs visur daug kliūčių „Kultūros“ draugijai gauti aukų iš visuomenės, negali šitaip aiškintis. Visa priežastis glūdi tame, kad mūsų kunigai, nuo kurių dabartinis Laik. Komitetas priklauso, nenori net ir dalies švietimo reikalų užleisti pasauliniams inteligentams, nors patys gerai žino, kad tie inteligentai yra ne tik neblogesni už juos patriotai, bet būdami nepriklausomi nuo dvasiškos lenkų vyresnybės asmenys, dar geriau gali švietimo reikalus tvarkyti. Tikybai del tos priežasties jokio pavojaus nėra, nes pasauliniai inteligentai jokių prieštikybinių ar betikybinių mokyklų nemano steigti; to neleidžia juk ir Lenkijos įstatymai.

Tikimės, kad 1930 metais „Kultūros“draugi jos boikotas bus likviduotas, ta draugija daugiau gaus aukų iš visuomenės ir pradės plačiau plėsti švietimo darbą, visai nekliudydama kitoms draugijoms to darbo dirbti. Kuo daugiau darbininkų, tuo geriau, dirva juk plati. „Kultūros“ draugijai įgijus lygių teisių, pasibaigs be abejo ir vaidai Vilniaus lietuvių tarpe, pasiliks tik idejinis lenktyniavimas.

Tikimės, kad 1930 metais pagerės ir mūsų spauda, nebebus spaudoj neteisingų žinių, nukreiptų prieš kitaip manančius mūsų krašto lietuvius, visi spaudos dalyviai rūpinsis tik švietimo ir doros plėtimu. Pagerėjus mūsų spaudai, padaugės ir laikraščių skaitytojų skaičius. Švietimo draugijos be abejo rūpinsis įsteigti daugiau knygynų, skyrių gi steigimu be abejo rūpinsis patys sodiečiai, reikalui esant prašydami centro valdybų atsiųsti patarėjų.

Labai svarbus reikalas yra padėti sodiečiams kelti žemės ūkį, kad geriau dirbtų savo žemę, kad geresnius javus sėtų, geresnius galvijus augintų; tais reikalais rūpinasi mūsų ūkininkų draugija; ji be abejo 1930 metais savo veikimą rūpinsis plačiau išplėsti. Apie tai rūpinsimės ir mes savo laikraštyje daugiau parašyti.

Šviesdamies ir gerindami savo ūkį, neprivalome pamiršti ir sveikatos reikalų, nes tiktai sveiki žmonės gali būti laimingi. Sveikatai ir dorai daugiausiai kenkia degtinė ir apskritai alkoholiniai geralai; jų vartojimą turėtumėm visai panaikinti. Gyvenamus butus ir pirkias turime laikyti švariai, dažnai vėdinti, baltinti. Apie sveikatos reikalus bus mūsų laikraštyje plačiau parašyta.

Taigi, jei visi šitie minėti reikalai bus geriau tvarkomi, jeigu panaikintos bus mūsų vaidų priežastys, jeigu būsime doresni, geresni, šviesesni, darbštesni, tai be abejo 1930 metai bus mums daug laimingesni, nekaip praėjusieji 1929 metai.

Lietuvių, gudų ir ukrainiečių konferencija.

1929 m. lapkričio m. 26 ir 27 d. Varšuvoje, kaip pranešė „Vilniaus Rytojus” ir kiti laikraščiai, gudų atstovo Jeremičiaus iniciatyva įvykęs gudų, ukrainų ir lietuvių delegatų susivažiavimas. Pasitarime dalyvavę 24 ukrainai, 5 gudai ir tik 1 lietuvis (Laik. Komiteto pirmininkas). Tas 1 lietuvis pareiškęs, kad Laikinasis Vilniaus Lietuvių Komitetas atstovaująs visas lietuvių tautines sroves, ko, kaip žinoma, dabar nėra. Susirinkimas priėmęs rezoliuciją, kurioj po pažymėjimo, kurios politinės grupės dalyvauja konferencijoj, šitaip pasakyta: „vispusiškai aptarus minėtų tautų padėtį Lenkų valstybės ribose, konferencija pripažino:

Dabartiniu momentu, o tarp kitko ryšy su sumanymu keisti Lenkijos konstituciją, reiškiasi pasiryžimas galutinai apkarpyti tų tautų teises. Konferencija nutarė užmegsti glaudų bendradarbiavimą kovoje už savo tautų teises ir įkurti nuolatinį „Susižinojimo Komitetą“.

Į komitetą patekę 4 ukrainai, 3 gudai ir viena vieta palikta lietuviui.

Sužinojęs apie tą konferenciją, labai nudžiugo vienas „Lietuvos Aido“ publicistas, lyg jis tik dabar būtų sužinojęs apie minėtų tautų politinių grupių delegatų konferencijas Lenkijoj. Tokių konferencijų prieš dvejus trejus metus būdavo labai daug; skirtumas tik tas, kad jos būdavo didesnės, jose dalyvaudavo vokiečių ir žydų atstovai; ėjo net tų grupių organas „Natio”. Varšuvoj įvykdavo vien tik lietuvių, gudų ir ukrainų pasitarimai; tiesa, ukrainus atstovaudavo dažniausiai vien tik „Undo” politinė grupė, bet kitų ukrainų grupės tuomet mažiau ir reikšmės teturėdavo. Dabartinis Laik. Komiteto pirmininkas ir kaikurie kiti mūsų politikai griežtai būdavo priešingi tam bendradarbiavimui, kaip Varšuvoj, taip ir Genevoj, bet rinkimuose į seimą savo kandidatūras statė.

Prieš 2, 3 metus tas bendradarbiavimas be abejo teigiamų vaisių davė; ar duos mums kokių nors teigiamų vaisių pastaroji konferencija, tenka labai abejoti. Vos tik vieną lietuvį sutikusi konferencija priimti į Susižinojimo Komitetą, ir tas vienas lietuvis galės atstovauti tiktai mūsų krikdemus, o ne visus Rytų lietuvius. Vienam tiek lietuvių atstovauti persunki juk ir našta būtų. *D. A.*

Mokytojų suvažiavimui besiartinant.

Š. m. gruodžio 31 d. šaukiamas Mokytojų Sąjungos narių suvažiavimas. Bus jis iš eilės, berods, septintas. Septintą kartą mūsų krašto švietimo darbininkai susirinks iš sodžių Vilniuje aptarti savo reikalus, pasikalbėti, pasidalyti įspūdžiais, mintimis.

Nelengvas yra mūsų mokytojų gyvenimas. Sunkios tvirtinimo ir kvalifikacijų įgijimo sąlygos, val-

džios mokyklų konkurencija ir daug kitų dalykų slėgte slegia gyvenantį sodžiuje mokytoją.

Vienam sunku, visiems kartu, bendromis jėgomis lengviau, regis, būtų atsispirti. Taip galvodami, mokytojai susitvėrė savo Sąjungą. Jie susibūrė, ne vien ginti savo teisėms prieš skriaudikus, bet nemažiau tuo tikslu — kartu lavintis ir stiprėti savo profesijoj, sekti pedagoginį ir šiaip gyvenimo judėjimą, gilinti savo žinias, tapti tikrais šio krašto lietuvių liaudies mokytojais.

Atsimenu, buvo tai 1925 metų pabaigoj. Jauni, energingi, užsidegę mokytojai karštai buvo pasiėmę tverti savo Sąjungą. Atrodė, lyg jai atsiradus, mokytojai galės lengviau atsidusti.

Deja! — Svajotojai apsivylė... Atsirado nenumatoma jėga ir didelė jėga, kuri savo letena prispaudė visas mokytojų svajones, visas pastangas. Tada tat mokytojai suprato, kad nėra laisvi, negali tarti viešai savo žodžio, negali rodyti savo iniciatyvos. Tada jie pasijuto lyg tie jaučiai, kuriuos įkinkęs šeimininkas liepė traukti arklą. Paklusnus jautis yra glostomas, užsispyręs—mušamas botagu.

Mūsų mokytojų „darbdaviai“ (nors jie ir ne iš savo, bet visos visuomenės kišenės, moka), pasirodo, nėkiek nesiskiria nuo tikrų darbdavių, neapkenčiančių jokių savo pavaldinių susibūrimų.

Taigi, ir mūsų „Rytas“ tuoj, Mokytojų Sąjungai atsirodus, ėmė ieškoti joje savo „priešų“. Tuoj, žinoma, jų rado tų mokytojų tarpe, kurie buvo aktingi Sąjungos nariai. Užuot paskatinus mokytojus susidomėti savo profesijos reikalais, daugiau skaityti, lavintis, vesti pavyzdines pamokas, ruošti pedagogines konferencijas ir tt., „Ryto” veikėjai savo posėdy nesigėdino spręsti klausimą: *kaip nubausti* mokytoja, išdrįsusi organizuoti pedagoginę sekciją ir savo vedamoje mokykloje vesti pavyzdines pamokas bei konferenciją švenčių metu. Šitaip „varo“ švietimo darbą mūsų vadinamieji „vadai“ tuo metu, kai lenkų mokytojai yra paleidžiami inspektoriaus kas mėnesį nuo vienos dienos pamokų panašioms konferencijoms rengti. Aišku, kad mūsų ponams baisu nusiristi nuo švietimo piedestalo, kurs laikosi ant „žaliųjų“ bei prasčiokų mokytojų pečių. O nagi, mokytojai susipurtins — kas tuomet? —Geriau, jų manymu, iš anksto nusikratyti visų tų, kurie pirmieji rengiasi purtintis. Sumanyta — padaryta. O kas toliau? — Nagi visiems mokytojams užčiaupti burną „popierėliais“. Šok taip, kaip „Ryto“ vadai griežia, kitaip... Jei esi kuo nors nepatenkintas, tai per Mokyt. Sąjungą nesikreipk, nes vistiek liksi neišklausytas. (Taip buvo pareiškęs mokytojams per visuotinį suvažiavimą „Ryto” pirmininkas).

Praeitą suvažiavimą mokytojai buvo nutarę padaryti vasarą ekskursiją į N. Lietuvą. Sąjungos valdyba, kiek teko girdėti, padarė tam tikrus žingsnius Laikin. Komitete, išgauti leidimui. Atsakymo jokio, žinoma, ir po šiai dienai nesulaukė, o gandai eina, kad L. K-to pirmininkas rado tokią eskursiją nereikalingą. Ar jam tai svarbu? Ar galima mokytojui leisti pamatyti darbą kitur? Tegu tenkinasi tuom, ką čia gauna. Apsaugok Dieve, dar ko gero, užsikrės kokiomis „gangrenomis”...

Šių metų ateinančiam suvažiavimui buvo manyta Sąjungos vardu padaryti pavyzdinių pamokų. Tačiau reiks atsisakyti ir nuo to, nes „Ryto“ pirmininkas pašykštėjo mokytojams Vilniaus pradedamosios mokyklos porai valandų...

Ir po viso to, kas augščiau suminėta, „Viln. Rytojaus“ Nr. 63 iššoksta, kaip pilypas iš kanapių, „Mokytojo balsas“.

Kažin, to straipsnio autorius savo „garsius“ sakinius rašė sąžinės balso vedamas, ar kelių dešimtų mėnesinio priedo dėliai? Į Tamstos klausimą, gerbiamas Ginteisi, „Ar Mokytojų Sąjungos Valdyba rūpinasi mūsų likimu?“ — galima atsakyti irgi klausimais. „Ar Tamsta su savo sėbrais rūpinies Mokyt. S-gos likimu?“ Ar mėginai bent kartą duoti ko nors jos nariams? — Ar kreipeisi į valdybą, kad ir kvalifikacijų įgijimo klausimu? Ar pranešei valdybai, kada buvai netvirtintas? Ar užpildei ir atsiuntei nario lapą bei švietimo anketą, iš kurios valdyba sužinotų Tamstos mokyklos būtį? Ar pranešei bent savo adresą?—Aišku, kad ne, nes kitaip nebūtumei ir šūkavęs „Viln. Ryt.“

Keistus laikus gyvename. Tuo metu, kaip visur ir visi kultūringi žmonės toleruoja pažiūrų skirtumą —mes, Vilniaus krašto lietuviai, ieškome čia kažkokios, nesveiko proto išgalvotos „vienybės“. Pažiūrose vienybės negali būti, o tik įvairių žmonių taikingas sugyvenimas, tarpusavė tolerancija. Kalbant apie mokytojus, tenka tai ypatingai pabrėžti. Jau kas kas, o mokytojas kiekvienas privalo turėti sa-

---

Tamsi, gūdi naktis.

II.

Rytų tamsybės rūmuose dabar visai ramu: Bieškantis rūpestingai užkamšė visus plyšelius.

— Na, dabar jau, rodos, nė vienas šviesos spindulėlis nebeįlįs. Ilgai saugojau... Pailsau, nuvargau. Norėtųs pasilsėti.

Ramu, tamsu visur. Bet Bieškančio krūtinę kažkoks jautrus nerimas gniaužo ir baimė drasko. Neregimi šešėliai, lyg šmėklos, visur slankioja. Jie glūdi čia pat, aplinkoj; juos jauti, bet nematai. Tamsos ritmas taisyklingai vienodu tempu be paliovos virpa. Gūdi tamsybė, kaip šaltis, skverbiasi gilyn, siekia pačias kūno padugnes, terpiasi į smagenas, įkyriai skaudžiai tampo nervus. Visa oda, rankų ir kojų pirštai, traukiasi, šiurpsta, įžta, nejučiomis ir nenoromis unkstimas veržiasi. Kažin kur toli pririštas šuo, nelaimę skalydamas, unkščia ir kenčia... Bieškantis taip pat, tik didesniu, negu šuo, skausmu suskalija, abiem rankom už galvos nusitverdamas, pirštų galus į plaukus įsiveldamas, — rodos, visas smagenas nagais iškabins. O tamsa ritmingai tvinksi smilkiniuose ir skaudžiu aidu dunda smagenose, tartum kas kūju pakaušin muštų — din, din, din... Akys merkiasi. Blakstienos limpa... Kojos gniūžta, Bieškantis sukniumba vidury aslos.

Ir štai Bieškančio akyse, lyg baidyklė, stoja išdžiūvęs, nežmoniškai išblyškęs Vinco veidas, to paties, kuris Bieškantį nuo duobkasio amato nubaidė.

— Ir vėl čia tas nenuorama varpininkas!—nori sušukti Bieškantis, bet liežuvis minties nebeklauso— nebekliba Nori įsignybti ar įsikąsti kur sau, bet nė vienas kūno narys nebejuda.

O tuo tarpu, kartu su Vinco veidu, visas pundulys šviesos įsiveržia vidun. Nušviestuose rūmuose Bieškantis mato, kaip vienam kampe visų ujamas plečkaitininkas lietuvišką maldaknygę spaudai taiso,

vo, nė nuo ko nepriklausomą pasaulėžiūrą. Profesijos reikaluose mokytojai visi pasilieka mokytojais, bet už mokyklos sienų—kiekvienas manosi saviškai. Ponas Ginteisis, matyt, ekstazo pagautas, apie tai visai užmiršo. Jo nuomone, mokytojas gali steigti tik šv. Kazimiero skyrius, kitų, kaip pav. „Kultūros", — negalima. Kodel? Tas kenkia jo darbui Mokyt. Sąjungoje? Bet gi nei šv. Kazim., nei „Kult." draugija nieko bendro su Mokyt. Sąjung. neturi, o jei mokytojas, laisvu nuo mokyklos darbo laiku, pasirenka sau vieną ar kitą draugiją — tai jau jo asmens, jo simpatijos dalykas. Į Mokyt. S-gos darbo ribas įeina profesinis mokytojų susipratimas, o jei kas, anot p. Ginteisio yra užsikrėtęs „partijų gangrena, tai tam tenka tik palinkėti nenueiti labai toli, sąžiningiau dirbti tiesioginį savo darbą, šviesti liaudį, bet neužsiimti savo idejinių priešų šmeižtais ir demagoginėmis akcijomis, kad neatsitiktų taip, kaip kad atsitiko Gėliūnuose (kur anot p. G. šv. Kazimiero skyrius puikiausiai veikiąs).

Taip, gerbiamieji, artinasi Nauji Metai. Metas sutvarkyti Mokyt. Sąjungos centras... Bet... netik Sąjungos centrą, kur veikia sulig įstatų kasmet renkami asmens, turime tvarkyti" — rašo vienas liaudies mokytojų savo laiške: — „bet metas imtis pertvarkyti ir Laikinas Komitetas, kur atstovauja mūsų visuomenę asmens, nekieno nerinkti, neturį pasitikėjimo ir jokios moralės teisės ją atstovauti".

Štai kur didžiausias skaudulys, kuris reikia visų pirmiausiai išpiauti iš mūsų visuomenės kūno, ir neduoti gangrenai išplisti.

Liaudies mokytojų yra nemaža. Jiems, kaipo skaitlingesniems švietimo darbininkams, priklauso teisė mūsų gyvenimas tvarkyti.

Tik daugiau savarankumo, daugiau drąsos, mažiau pasyvumo ir pesimizmo bei vergiškumo—ir darbas bus atliktas.

Reikia tikėtis, kad Nauji 1930 Metai įneš į mūsų apsiniaukusį gyvenimą daugiau šviesos, džiaugsmo ir laimės! *Š—sa.*

Redakcijos prierašas: Kadangi tuo klausimu esame gavę daug straipsnių, o mūsų laikraštyj vietos yra maža, kad galėtume juos visus spausdinti, duodame vietos pirmam atsiliepusiųjų.

Kurčiosios provincijos žodis.

Pasirodžius pirmiesiems dviems numeriams „V. Žodžio" kilo noras pasidalyti su plačiąja visuomene tuo džiaugsmu, kurį jautėm skaitydami laisvą, nevaržomą žodį.

Juk paskutiniais metais Vilniaus krašte, viešpatauja taip slegianti, tiesiog nepakenčiama atmosfera. Laisvesnės minties žmogus neturėjo kur prabilti, neturėjo netgi progos apsiginti nuo neteisingų puolimų neva ,,Kristaus pėdomis einančios" visuomenės dalies. Tiesa, kartas nuo karto pasirodydavo „Vilniaus Šviesa", bet reikia pripažinti, kad taip retai einąs laikraštis negalėjo patenkinti dienos reikalų. Mesta „V. Žod." mintis, apie tautinės vienybės pažangiąją organizaciją, kuri vienytų įvairių nusistatymų žmones, yra mums labai artima. Tikėdamiesi, kad „V. Žodžio" leidėjai, kalbėdami apie tą organizaciją, neturi mažiausio noro griauti esamų Vilniaus krašte organizacijų, o tik kurti naują, kuri vienytų, burtų visas jėgas,—iš širdies sveikiname tos minties iniciatorius ir linkime pasekmingo darbo.

Laisvieji arai.

Kelias į ateitį.

Kristaus mokslas, meilė, teisybė ir gražios idėjos pasaulio galiūnų didikų buvo kojomis sutryptos, supurvintos ir suvartotos mažiems žmonėms naudoti ir savo materialiniams lobiams krauti. Daugelis, Kristaus meile prisidengę, traukia sielas į savo kilpas, įvilioja į savo pražūtingus tinklus ir, jas pavergę, suvartoja savo žemiems tikslams. Nelaimė žmonijai, jei ji nepajėgs išsipainioti iš tų dvasinių tinklų, jei neįstengs sutraukyti tų kietų sielos grandinių, kuriomis suvaržyta vargsta ir kenčia didžias kančias...

Žmonių sielos ilgisi gyvenimo urve uždarytos... minta nuodingu penu... braidžioja savo nelaimingo likimo purvuose... apdulkėjusios kenčia liūdnų liūdniausią nuobodulį.

Nelaimingosios ilgisi dangaus skaistybės, trokšta laisvės, šviesos, grožybės, meilės ir prakilnybės; bet jų akys, miglomis aptrauktos, pro rūką, pro dulkių debesis nieko negali matyti nei suprasti.

---

ruošia; tik brauko, tik brauko, kaip koksai dvasiškas cenzorius; net pats Paišutis ėmė dejuoti:

— Ai ai ai! man visą gešeftą sudarkysi, nebraukyk taip smarkiai!

Kitam kampe davatkų būrys, knygose pirštu vadžiodamos, nobažnai meldžiasi: antifona, iks iks iks, dvi lazdelės dvi kruopelės ir tėtė... Pasienyje prityręs Dvasiūnas viena ranka žegnoja, velnius iš moteriškės varydamas, o antrąją kiša jai užantin, bambėdamas: Rožaniec, rožaniec? Moteriškė rausta nuo krintančios jai veidan šviesos, griebiasi už krūtinės... Taip taip, pane... muškis į krūtinę! Va čia, va!

Pačiu rūmų viduriu Bieškantis mato du savo draugu, Radoką ir Biskvitą, puikiose žibančiose karietose važiuojančius. Dabar juodu gabena kūdikius Belzebubskiui: Radokas — dviem karietom, o Biskvitas — viena. Kad gabenami vaikai neverktų, samdytos raganos kiekvienam jų duoda po riekelę grietinėje padažyto ragaišio. Čia, prie progos, pamoko, kaip vaikai turi atsakinėti Belzebubskio klausinėjami.

Belzebubskis sėdi soste po brageliu laumių ir raganų apsuptas. Atvažiuoja. Biskvitas, pirmutinis pribėgęs, žemai nusilenkia, keliaklupstas prišliaužia ir pabučiuoja Belzebubskiui rankon, pranešdamas:

— Šitai mes sąžiningai į tavo, mūsų viešpatie, ronkas mūsų kūdikius atvedėm.

O Radokas, taip pat prišliaužęs, ranką bučiuodamas priduria:

— Daug nuostolių turėjome, mūsų karietos buvo nuklydusios toli, svetiman miestan; paskui iš nerimasties vežėjai pragėrė tas mūsų karietas. Dar štai Biskvitas, vargais negalais, savąją atsigriebė, o manosios tarp ir dingo be žinios... turėjau naujas pirktis. Daug nuostolių...

— Žinau, žinau, — pratarė Belzebubskis, pertraukęs kalbėjusį, — judu dabar norit išsirinkti po gražią juostelę... Taip taip... Už vaikus dėku, bet

Sielos, kurioms jau pasisekė varžančius pančius sutraukyti, iš kančių kalėjimo išsivaduoti ir pakilti viršum miglų, tamsybių, besidžiaugdamos laisve ir dangaus skaistybe, nepamirškite vaduoti savo draugių, tamsoj uždarytų, didžias kančias kenčiančių.

Auklėkite dvasinę kultūrą! Padėkite vargstančioms jūsų draugėms išeiti iš tamsos lizdų, numesti varžančius pančius ir pakilti iš svaiginamo garo į blaivą skaistybę.

Mokykime visus žmonės įsigyti dvasinių turtų, kurie laimės duoda nepalyginamai daugiau už medžiaginius lobius. Žmogus, tikrą laimę suprantąs, savo sielos skaistybės prakilnios meilės ir grynos sąžinės nei už aukso kalnus nemainytų. Ką reiškia žemės lobiai, prieš švelnius meilės jausmus, sielos kilnybę, garbę ir dorybę? Medžiaga ir paviršutinis papuošalas be sielos — tuščias muilo burbulas, kuris supliūkšta, ir iš jo nieko daugiau nebelieka.

Veskime vargstančias ir skausmu vaitojančias sielas į saulėtą, spinduliuotą šviesybę — į tikrąją meilę. Naikinkime netikusius įpročius, kovokime prieš pragaro jėgas, traukime visuomenę iš alkoholizmo klampynių, iš nikotino smilkalo ir visų gyvenimo purvų, kuriose vargsta ir liūdi nelaimingosios.

Rodykime liaudžiai, kur yra jos išganymas. Padėkime jai rasti Dievą — Pasaulio Būtybę, Dievą — Meilę, Dievą — Grožybę. Aiškinkime visuomenei, kad ne paviršutinėse tikybų apeigose, ne lūpų maldose—išganymas, bet žmonijos meilėj ir sielos skaidrybėj.

Teesie mūsų uždavinys—žmonijos kultūra kelti, pagrindan tik meilė dėti. Teesie meilė paskatinamas akstinas žmonių vargams palengvinti, dvasinei kultūrai kelti.

Meilė suves žmones į draugijas į kuopas; sutelks visus į bendrą, kolektivinį darbą, ir susivieniję žmonės supras bendrai atliekamo darbo našumą ir naudingumą.

Meilės apimti žmonės, kaip visi lygūs Dievo sūnūs, lygūs gamtos vaikai, lygūs piliečiai, nepakęs jokių diktatūrų ir visi pripažins kiekvienam žmogui lygias teises gyventi, lygų balsą turėti, lygiai naudotis gamtos dovanomis, ir visi sąžiningai, kiek galėdami, prisidės darbu prie pasaulinės produkcijos pagaminimo ir augštesnės kultūros kėlimo.

J.

KORESPONDENCIJOS.

Kaniūkai (Lydos apskr.). Negalime mes pasigirti savo kaimo turtingumu. Tankiausiai tenka vaikščiot uždarbiauti 15 — 20 klm. Atlyginimas už dienos darbą yra visai menkas 2—3 auks. Šeimynos laikymas iš uždirbtų 3 auksinų visai yra menkas. Visas gerumas yra tas, kad bulvių nors užtektinai yra. O apie duonos kąsnį nė negali būti kalbos, nes juk reikia nuvežti miestan ir parduot javai ir tuo apsivaikyti nuo savęs mokesčius. Jaunimo taipogi yra. Bet dėliai nepakenčiamų sąlygų kai kurie rengiasi emigruoti iš mūsų krašto. Karts nuo karto atsilanko vienas kitas prelegentas su paskaitomis, bet mažai tegali suįdominti, nes kasdieniniai reikalai stovi pirmoj vietoj. Labai yra mums nesmagu girdėti iš kai kurių prelegentų lūpų apie kito kaimo bei apylinkės jaunimą, kurs pasakodamas jį pašiepia, o netgi ir spaudoj parašo apie „tautišką susipratimą" to ar kito kaimo. Pasiteiravus tenka abejoti apie prelegento moralę, nes kur jį gerai pavalgydina, pavėžina į kitą kaimą, tas kaimas yra statomas pavyzdžiu kitiems ir yra „tautiškai susipratęs", ir tam panašių moralų prideda korespondencijoj, nors faktinai taip nėra.

Švindra.

Naujadvaris (Lydos apskr.). Mūsų kaime yra daugiausia mažažemiai ūkininkai. Nuo pernykščio nederliaus slogučio dar ne visai esame nusikratę.. Šiemet, kad ir buvo kiek gerėlesni metai, tačiau nebeįstengiam jojo nugalėti, nors dedam visas pastangas. Nederliaus pasekmės atsiliepia ne tik ekonominėj, bet ir švietimo srity. Daug jau laiko praėjo, kai mes pradėjom stengtis gauti lietuvišką pradžios mokyklą, bet atsakymą gaunam vis neigiamą. Mūsų prašymai yra aplankę ne tik „Ryto" draugiją, bet ir valdžios įstaigas. Kad ir šiemet—nei iš šio nei iš to esame gavę pabaudas mokėti už tai, kad mūsų vaikučiai nelanko valdžios mokyklos. Ar mūsų kaltė, kad mūsų pastangos nuėjo veltui. Konstitucija rodos leidžia kurti savo mokyklas, tad gal per maža pastangų deda ta draugija, kuri turėtų mums padėti.

Patyręs.

---

juostų šiuosyk dar negausite: daug yra pašauktųjų, bet maža išrinktųjų.

— Kap žmogus storojas, vo kitap stojas, — pratarė Biskvitas ir nusišluostė beriedančią per veidą stambią ašarą.

— Gaila grietinės, kurios tiems bambliams tiek daug supenėjom, — susirūpinęs pratarė Radokas.

— Kas jūs tokie? — klausia Belzebubskis besikreipdamas į vaikus.

— Mes velnyčiai mažulyčiai. Mūsų šūkis—pelėdėlės, apuokyčiai...—už vienas kito kiauksi vaikai. Čia pat raganos visiems įpjovė mažuosius pirštelius, ir liepė pasirašyti ištemptoj jaučio odoj.

— Che, che, che...—visai belzebubiškai nusikvatojo Belzebubskis. Del to juoko net visos rūmų sienos sudrebėjo, grindų lentos ėmė kilnotis, visos vinelės iš sienų išbyrėjo.

Ir Bieškantis sukišo pirštus burnon žiūrėti, ar jo dantys neišbyrėję. Pakėlė galvą. Visur tamsu, tyku, tik girdėti, kaip už durų Alkimkė pinigus skaito: čiar, čiar, čiar... Kilnojamas auksas barška. Tas čerškėjimas ir Bieškančio ausį švelniai paglostė. Jis net buvo panūdęs eit žiūrėti, bet susilaikė.

— Nė vieno šviesio spindulėlio!.. Šis tamsybės ritmas gal ir geras yra, bet mane jis jau įveikė! Nebepajėgiu daugiau tamsybės sargu būti, man jau per sunku. Del kiekvieno spindulėlio drebėk, žiūrėk, iš anksto nuspręsk, ar nebus jisai juodajai nakčiai kenksmingas. Tuščia jos, tokios tarnybos! Geriau eisiu į varpininkus, o sargybą užleisiu Radokui, kurs jau senai mano vieton veržiasi: mat jis mano, jog čia Dievas žin koks pelnas... Tegu pamėgina, tada bent įsitikins. Va, Alkimkė tai gerai pasipelno ir jokios atsakomybės neneša. Eisiu varpininkais. Nors mūsų varpai, kaip įdužęs puodas, čerška, vis delto pabandysiu. Gal viena kita bobelė, ir juos išgirdusi, kokį poterėlį sukalbės?...

Vilniaus Šmėkla.

POLITIKOS APŽVALGA

N. Lietuvos gyvenimas gana sparčiai eina į vidaus santykių taikingumo vėžes. Tai vaizduoja, kad ir dalykas su socialdemokratų partijos vadais p.p Bieliniu ir Kairiu, kurie jau liovės būti policijos priežiūroj ir nebereikalaujama iš jų, kad kasdien ten melduotųsi. Tačiau vyriausybės santykiai su krikščionimis demokratais pablogėjo. Šiomis dienomis įvykusioj Lietuvos vyskupų konferencijoj buvo išleistas net komunikatas, kuris viešai pasmerkia pusiau oficiozinį laikraštį „Lietuvos Aidą" ir nepataria jo katalikams skaityti; paskui daug triukšmo krikščionys demokratai kelia del dviejų suvalstybintų jų privatinių gimnazijų ir kt. Priežastys, žinoma, glūdi giliau: nori patys įsigauti valdžion ir tur būt šį momentą laiko partijai atatinkamą ir todel kelia triukšmą.

Lenkijoj valdžios krizis dar galutinai nepasibaigė, bet galimas daiktas, kad greit baigsis, nes prezidentas pasikvietė buv. anuomet premjerą prof. Bartelį sudaryti vyriausybės; šis su tuo pasiūlymu sutiko. Paskutinis Seimo posėdis taip pat buvo palyginti ramus, tad gal krizis baigsis ir gana ramiai.

Anglijoj tebeieškoma tikslesnių būdų nedarbui sumažint ir šiomis dienomis ėjo rimtos tarybos tarp centrinių darbininkų ir darbdavių organizacijų atstovų. Norima susitarti tuo būdu, kad pirmoj eilėj darbo santykius, rinkų prekėms suradimą spręstų tais dalykais labiausiai suinteresuoti, t. y. darbininkai ir darbdaviai.

Prancūzų ir Vokiečių santykiuose, baigiant evakuoti Reino okupuotas sritis, vis aiškiau pasireiškia noras susiartinti ir šiomis dienomis Berlyne vieši Prancūzų parlamento ir ekonomistų delegacijos.

Tautų Sąjunga ruošiasi Tarybos posėdžių, kurie įvyks sausio mėnesį, kur greičiausia senu įpratimu bus daug kalbama apie taikingumą, nors dauguma jos narių ir nenori nusiginkluoti.

N. LIETUVA.

Ekonominiai santykiai su Latvija. Tie santykiai pradeda gerėti, rimtai kalbama del muitų unijos sudarymo, kuri tas dvi giminingas valstybes labai suartintų. Latviai matyt palankiai į tą reikalą žiūri, nes jų seime be jokių ginčių tapo šešiems mėnesiams prailgintas minimalių muitų tarifo įstatymas.

Ūkininkų pinigai. Gal del gana lengvo rudens, o gal del kitų priežasčių gyvulių kainos prieš Kalėdas kiek pakilo; už gyvo jaučio svorio centnerį moka iki 75 litų, karvės—iki 60 litų, gera karvė pienui—iki 500 litų, geras darbo arklys—iki 600 litų; už gerų linų centnerį moka iki 100 litų. Kainos palyginti ne blogos, bet manoma, kad prasidėjus šalčiams kiek pulsiančios.

Klaipėdos reikalai. Neveizdint į laikraščių nusiskundimus, kad to krašto lietuvių visai kitoks būdas, kad padaryta daug klaidų, pradėjus tą kraštą valdyti, vis delto jaučiama, kad atsiranda daugiau jungiamų ryšių su Kaunu. Progos tam duoda numatomas nuo šių metų kareiviavimas. Lietuvos kariuomenėj, iškilmių metu sakomos kalbos, kur vietos lietuviai jau pradeda daug skaitlingiau dalyvauti, o taip pat ir atsitikimai teismuos, kur teisiamieji jau drįsta reikalauti, kad teisėjai su jais kalbėtų lietuviškai.

Vyskupų konferencija. Konferencija oficiališkai dar nebaigta, bet jau išleistas jos komunikatas, kur nusiskundžiama del universiteto teologijos fakulteto, del katalikiškų mokyklų, organizacijų padėties, o taip pat del kai kurių laikraščių nepalankių atsiliepimų apie kunigiją. Šiuo reikalu pasisakė net šventojo sosto nunciatūra.

Iš tikrųjų klerui nebūtų didelio reikalo peiktis savo būtimi: turi beveik universitete savo universitetą, daug vienuolynų, daug mokyklų ir organizacijų. Bet kas daug turi, daugiau nori, o priekabę, kada nori, taip pat suranda. Ta pastaraja buvo suvalstybinimas dviejų privatinių mokyklų, vaikų tėvams reikalaujant.

Kaip šis nesusipratimas baigsis, sunku pasakyti, bet reikia tikėtis, kad tautinis lietuvių savisaugos instinktas neleis per daug karštoms galvoms pamiršti valstybinių reikalų.

Šarūnas. Krėvė Mickevičius yra jau gana seniai išleidęs dramatišką „Šarūno" poemą, kur atvaizduojama senovės lietuvių kovos del savo išsilaikymo. Dabar ta poema naujai inscenizuota ir Lietuvos Valstybės Dramos teatre parodyta. Sprendžiant iš spaudos, net užsienio balsų, pastatymas buvęs labai gražus, ir tenka džiaugtis, kad lietuviai jau įstengia parodyti scenoj ir savus plataus užsimojimo veikalus.

KRONIKA.

Nauja „Kultūros" draugijos mokykla. Švenčionių inspektoratas 1929 m. gruodžio mėn. 18 d. patvirtino Kaltinėnų valsčiun Pašaminės sodčiun „Kultūros" draugijos mokyklos mokytoju praeitą pavasarį gavusį mokytojų seminarijos matūrą p. Aleksandrą Karužą.

Nors mokslo metų pusė jau ir praėjo, bet yra vilties, kad jaunas energingas mokytojas, susipratusių veiklių tautiečių vaikus mokydamas, sugebės iki galui mokslo metų daug naudingo darbo nudirbti. Pažymėtinas ir sveikintinas Pašaminės lietuvių aktingumas, kurie patys, niekieno neagituojami, suprasdami tik gyvą reikalą turėti savą mokyklą, daug pastangų padėję, pagaliau ją įsigijo.

Vilniaus skurdas. Vilniaus gyventojai apkrauti yra dideliais mokesčiais, bet mūsų Magistratas negali be deficito šeimininkauti. Deficitams padengti nuolat prašo paskolų ir pašalpų iš Varšuvos. Pastaruoju laiku Magistratas, kaip pranešė „Kurjer Wileński", prašęs pinigų naujiems namams statyti (per 10 metų Vilniuje pastatyta yra tik apie 10 naujų namų), bet kredito negavęs, gal bent kiek gausiąs tik pradėtiems namams pabaigti. Pasak to laikraščio apie 50.000 (trečdalis) Vilniaus gyventojų gyveną rūsyse ir butuose iš vieno, daugiausiai 2 kambarių, ir tai dažniausiai mažame ir drėgname turį talpintis 3 — 4 asmenys. Visi lenkų politikai ir pats Magistratas galvoję, kaip iš tokios sunkios padėties išeiti, ir sugalvoję padidinti Vilniaus vaivadiją, prijungus dalį Naugardėlio vaivadijos. Bet tai juk nieko nepadės, o tikrosios priežasties neieško.

Pavėluota drąsa. Mūsų krikdemai su savo šalininais iki šiol „Vilniaus Rytojuj" aimanuodavo del kiekvienos kritiškos minties N. Lietuvos tvarkos

adresu. Bet štai № 66 deda žinutę apie perversmo sukaktuves ir prasitaria, kad fašistinė politika Lietuvai nebuvusi tinkama, nes Lietuva esanti demokratiška respublika. Tai mėginimas tyrinėti političką vėją, bet tai sunkus uždavinys, nes jis atsisuka kartais iš visai netikėtos pusės. Jei stengėte viešai diktatorius garbinti, reiktų bent vengti vadinti juos „diktatoriukais" viešuos susirinkimuos, kaip nepersenai buvo Vytauto Didžiojo Komitetą kuriant, o laikrašty nesmerkti N. Lietuvos politikos net tada, jei ten konfliktas su dvasiškija paaštrėtų. Tai bent politinė linija būtų išlaikyta.

Įprastu būdu. Paskutiniuos „Vilniaus Rytojaus" ir „Jaunimo Draugo" numeriuos įprastu jiems būdu atsiliepiama apie mūsų laikraštį. Pastarajam daroma pastaba, kad mes nieko neišmokę (ar tik ne per jauni mokytojai?), o pirmajam nusiskundžiama mūsų kritiškomis pastabomis del Laikinojo Komiteto atstovo mėginimų reprezentuoti visus vietos lietuvių demokratinius visuomenės sluoksnius tautinių mažumų bloke. Ne mūsų dalykas aiškinti, kokius tikslus turėdamas „Dziennik Wileński" mūsų mintis savaip komentuoja. Bet „Vilniaus Rytojui" turėtų būti ir be aiškinimų aišku, net į „Vilniaus Žodžio № 2 išnašą nepažvelgus, kad mus, ne klerikalų šalininkus, jungia pirmoj eilėj tautiniai reikalai, o ne kokio ten juodojo internacionalo nuostatai. Mūsų tautinės tradicijos šiame krašte ne menkesnės už jūsiškes ir mes negalime leisti, kad mūsų vardu kalbėtumėte ir mus atstovautumėte mūsų neatsiklausę.

Kalėdų eglaitės. Po prieškalėdines rinkas pasižvalgius, ir šiemet tenka pripažinti, kad per daug barbariškai naikinami Rytų Lietuvos jauni eglynai, o kaip vienas vietos laikraštis pranešė, net buvę daug eglaičių išvežta užsienin.

Norėtųsi padaryt vietos visuomenei pasiūlymas: Jei vietos dailininkai pradėtų paišyti Kalėdų medeliams ne jaunas eglaites, o senų eglių šakas, greičiausiai publika pastebėtų, kad po vaizdžiai palinkusia senos eglės šaka galima būtų gražiau patalpinti ir Kalėdų senis ir žvaigždė kiek lenkdamosi nebūtų taip tolima mažiesiems, — Eglaitės galėtų augti, o senos eglės nugenėtos nieko neatbotų.

Dar apie skaityklas. Praeitam № rašėme apie Vilniaus lietuvių skaityklas ir bibliotekas. Čia dar paminėsim *Šv Kazimiero Dr-jos* skaityklą. Skaitykla, kuri yra Didžiojoj gt., pačiame miesto centre, daro gana gerą įspūdį. Jaukiam kambary prie 2 didelių stalų gali sutilpti 50—60 žmonių. Galima skaityti įvairius Vilniaus ir N. Lietuvos dienraščius, savaitraščius ir rečiau einančius laikraščius. Mokslo Dr-jos skaitykla labiau tinka rimtesniam mokslo darbui. Šioj skaitykloj nesenai leista skaityti laikraščius ir žurnalus, išėjusius tik prieš mėnesį. Atsižvelgiant į rimtesnį šios skaityklos pobūdį, tai suprantama.

Mūsų moksleiviai. Kiekvienas sau. Kaip jau minėjome, mūsų moksleiviai sudarė 2 lavinimosi kuopas—„Atžalą" ir „Vytautą". Jos kiekviena atskirai turi ir sekcijas. Taip nesenai įvyko „Atžalos" retorių sekcijos steig. susirinkimas. Pirmininku išrinktas m-kn *J. Subačius*. Charakteringa, kad šiame susirinkime buvo tik keliolika „Atžalos" narių.

Dar apie maldaknygėlę. „Viln. Rytojuje" vieną kartą buvo žinutė, kad lenkų dvasiška cenzūra neleidžianti spausdinti lietuviškos maldaknygės. Vėliau ten vėl buvo įdėta žinelė, kad maldaknygė jau esanti leista, o dar vėliau — kun. Kraujalio laiškas, kuriame jis aiškinasi, kad „dėliai vakacijų ir užsienių važinėjimo" jis, kaipo tos maldaknygės dv. cenzorius, neturėjęs laiko jos peržiūrėti.

Teko štai kas patirti. Maldaknygėlės leidėjas patyręs, kad lietuv. maldaknygėlės čia jau nebėra pardavime, o žinodamas, kad mald. vasarą ypač vaikams perkamos, nutarė 1926 m. leistą maldaknygėlę su mažomis pataisomis išleisti, ir birželio m. pradžioje šių metų padavė ją konsistorijon. Bet deja! Po 4 mėn. bereikalingo klibinėjimo, jam galų gale pasakyta, kad aprobatos nėr, o jei jis jais nepatenkintas, tai galįs paduoti skundą.

Bet kai tik pasirodė laikrašty žinelė—aprobata atsirado greit.

Kaip kas nori, gali tą dalyką sau aiškintis. Viena tik čia reikia pažymėti, kad kunigas, stovįs švietimo d-jos pryšaky, štai kaip rūpinasi šio krašto jaunimo dvasiniais reikalais, o draug ir tautiniais! Patirta, kad kai nėr rinkoje lietuviškos maldaknygės, tėvai perkasi vaikams lenkiškas. Tai maldaknygėlei peržiūrėti užtektų ½ valandos. Gi dvasinis maldaknygėlės cenzorius 4½ mėn. atostogavo, o vaikučiai tuo laiku tegul sau iš lenkiškų maldaknygėlių meldžiasi—juk vis vien ta pati Dievui garbė!

DEL „VILNIAUS RYTOJAUS" (65(72) №) PASTABŲ APIE MŪSŲ LAIKRAŠTĮ.

Vincas Kudirka negalėtų taip pasakyti apie „Vilniaus Šviesą" ir „Vilniaus Žodį", nes jis taip rašė tiktai apie kunigų leidžiamus laikraščius „Apžvalgą" ir „Tėvynės Sargą", taigi „Vilniaus Rytojus" Kudirkos žodžius gali tik į save taikyti. „Vilniaus Rytojus" bene bus gimęs iš „Vilniaus Aušros", ar bent abudu turi bendrą tėvą, nors ne brolis ir sesuo. „Vilniaus Rytojaus" jaunam publicistui, kuris pastaruoju laiku matyt nabagas galutinai nusistatė pasilikti mūsų krikdemų kamuojamu arkliuku, Kudirka pasakytų:

Tprrru, pegase iš Parnaso, nesispardyk sveiks!
Dirstelk tik ant savo šonų, ar tau griūt nereiks?

P.S. Į kitas „Viln. Rytojaus" pastabas gaila ir vietos atsakinėti, nes visiems sveikai galvojantiems žmonėms aišku, kad nė vienas „Vilniaus Žodžio" redaktorių ar bendradarbių jokių asmeniškų sumetimų ir siekimų neturi.

ĮVAIRIOS ŽINIOS.

Bitės ir augalai. Vabzdžiai lakiodami nuo vieno augalo ant kito dažnai perneša žiedų dulkes ir apvaisina žiedus. Vabzdžiai apvaisina 80% sausumos augalų, vėjas tik 19%. Ypač daug augalų apvaisina bitės. Prof. Ceselskis apie tat surinko nemaža įdomių žinių. Iš jo tyrinėjimų aišku, kad bitės bemedaudamos aplanko labai daug žiedų. Bitės gurklelyj tilpsta 0,063 gr. saldžių sulčių. Kad pripildytų gurklelį, bitei reik aplankyti 90 grikių žiedų, o kad surinktų kilogramą medaus, — reikalinga aplekti 1½ milij. grikių žiedų. Dažnai vasarą bitės per dieną

prineša 5—6 klg. medaus, — lengvai galima suprasti iš kiekos žiedų surinktas tas medus.

Prof. Cander'is tyrinėjo bičių reikšmę vaisinių medžių vaisingumui. Buvo sudaryta tokios aplinkybės, kad vienur bitės laisvai skraidė po žiedus, kitur jos nebuvo prileidžiamos. Pasirodė, kad

	aplankant bitėms turėjo:		neaplankant bitėms:	
obelys	20%	vaisių	1%	vaisių
kriaušės	50%	„	0%	„
vyšnios	40%	„	3%	„
agrastai	27%	„	9%	„

Prof. Cander'is įvertindamas šiuos duomenis, mano, kad bitės, apvaisindamos žiedus, duoda penkius kartus daugiau naudos, negu yra vertas jų surinktas medus ir vaškas. Anot prof. Cander'io, 1918 m. Vokietijoj šis augalų apvaisinimo darbas vertas 400—500 milij. markių, o anot Berner'io, visa Europa tokiu būdu per bites turi 1,8 miljard. markių. Agronomas J. Klingene'as tyrinėjo, kiek raudonieji dobilai duoda dėklos, je žydint juos lanko bitės. Yra žinoma, ka paprastosios bitės, turėdamos trumpą liežuvėlį, negali čiulpti sulčių iš raudonųjų dobilų. Pasirodė, kad raudonųjų dobilų laukas, po kurį lakiojo Kaukazo bitės, sėklų davė pustrečio karto daugiau, negu laukas, kur nebuvo tų bičių. Kamanės (laukinės bitės) taip pat nešioja žiedų dulkes. Kultūrai plintant neapdirbami plotai mažėja, kamanėms vis mažiau daros vietų įsikurti; jos nyksta. Todel kamanių vietoj reikia įgyvendyti įvairių rūšių naminių bičių ir tų, kurios lanko raudonuosius dobilus; kitaip turės mažėti laukų ir sodų derlingumas.

Didžiausias pasauly gyvulys. Britanijos muziejui pranešta iš Amerikos, kad Utah'o valstybėj, Bernalo provincijoj daromi mokslininko B. Brown'o paleontologiniai kasinėjimai. Rasta didžiuliai, visai sveiki vieno gyvulio griaučiai. Pats skeletas rodo, kad šio gyvulio priklausyta brontozaurų šeimai. Šis gyvulys turįs 18,80 mtr. ilgio ir 16 mtr. aukščio. Mamutas, palyginus su juo, visai menkas gyvuliukas. Manoma, kad šio gyvulio gyventa prieš *150 milijonų* metų. Taigi šis gyvulys yra ne tik didžiausias, bet ir seniausias.

Dar vienas radinys. Pranešama, kad Lenkijos pietuose, Stanislavovo vaivadijoj nesenai rasta *raganosis*, turįs „tik" 30.000 metų. Jis visai dar sveikas, oda išlikusi. Neteko tik plaukų. Tai antras, nors ir mažesnis mokslo laimėjimas.

Redakcijos atsakymai.

L—niui: Ačiū. Sunaudosime. Rašykit daugiau.

Laisviems arams. Ačiū. Kviečiame talkon.

Liaudies mokytojui: Kadangi panašų dalyką jau spausdiname, tai Tamstai tik dėkojame ir prašome mūsų nepamiršti.

Sfinksui. Šindingai ačiū. Žiūr. Redakcijos prierašą prie straipsnio: „Mokytojų suvažiavimui besiartinant".

J. S. Bijūnėliui. Eilių rašyme Tamsta dar šlubuoji. Pamėgink rašyt. proza, pav. korespondencijas.

Katalikui, Žvirblio akiai, Žvengučiui, Girdėjusiam. Korespondencijas įdėsime kitan numerin.

Sodžiaus aidui. Koresp. sunaudosime. Pareiškimo, apie kurį Tamsta rašai, negavome.

P. Ignui K. Kreipkitės su atitaisymu p. Kaimyno korespondencijos, tilpusios „Viln. Ryt.", to laikraščio redakcijon.

VISUOTINIS METINIS
LIETUVIŲ MOKYTOJŲ SĄJUNGOS NARIŲ
SUSIVAŽIAVIMAS

Šaukiamas š. m. 31 d. 8 val. rytą Vilniuje Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje.

DIENOTVARKĖ:

1) Valdybos pranešimas apie Sąjungos veikimą ir piniginė apyskaita;
2) Revizijos komisijos pranešimas;
3) Naujų narių priėmimas;
4) Pranešimai iš vietų;
5) Valdybos ir revizijos komisijos rinkimai;
6) Sumanymai:
   a) dėjimasis prie Mokytojų Profesinių Sąjungų Centro Komisijos,
   b) kiti sumanymai.
7) Referatai.

PASTABA: Visuotinis susivažiavimas šios dienotvarkės punktų eilę keičia savo nuožiūra.

REFERATAI:

a) „Radijo ir mokykla" — p. E. Horodničius;
b) „Gabiųjų kaimo vaikų selekcija"—p. A. Valaitis;
c) „Naujausios mokymo sistemos darbo mokykloje" — p. P. Tamulevičiūtė.

VALDYBA

Leidėjas ir ats. redaktorius **Jonas Murinas.** „ZORZOS" Spaustuvė, Vilniuje.